

Bosna i Hercegovina i NATO

SADRŽAJ

Koji su razlozi vodili nastanku NATO saveza.....	xx
Vojni savez bez vojske.....	xx
Koje su zemlje i kada postale članicama NATO saveza.....	xx
Kako se NATO širio	xx
Kako NATO funkcionira	xx
Kako NATO donosi odluke	xx
Ko u NATO donosi odluke	xx
Odbor za planiranje odbrane	xx
Grupa za nuklearno planiranje	xx
Koja je uloga Generalnog sekretara NATO-a u donošenju odluka.....	xx
Gdje je sjedište NATO-a.....	xx
Koliko NATO ima uposlenih.....	xx
Koja je uloga NATO međunarodnog civilnog osoblja.....	xx
Koja je uloga međunarodno vojnog osoblja.....	xx
Kakva je komandna struktura NATO-a	xx
Dvije strateške komande	xx
Tri združene komande	xx
Više specijaliziranih komandi	xx
Kako se NATO finansira.....	xx
Kaja je uloga nacionalnih parlamenta u NATO.....	xx
Koji su oblici saradnje NATO-a sa ostatkom svijeta	xx
Partnetstvo za mir	xx
Euro-atlantsko partnersko vijeće (EAPC)	xx
Mediteranski dijalog.....	xx
Vijeće NATO-Rusija	xx
Komisija NATO-Ukrajina.....	xx
Komisija NATO-GRUZIJA (NGC)	xx
ICI	xx
NATO kontakt zemlje.....	xx
Koje su trenutne misije NATO-a u svijetu.....	xx
Trenutne operacije koje su pod vođstvom NATO-a.....	xx
Koje su koristi od članstva u NATO-u	xx
DODATAK: SJEVERNOATLANTSKI UGOVOR	xx

NATO (*North Atlantic Treaty Organisation*) predstavlja savez 28 država iz Sjeverne Amerike i Europe koje su se obavezale da će ispunjavati odrednice Sjeveroatlantskog sporazuma potpisanih u Washingtonu 4. aprila 1949. godine.¹

Prema ovom sporazumu, osnovna uloga NATO-a je da očuva mir i sigurnost političkim i vojnim putem u zemljama članicama. NATO predstavlja forum zemalja iz Sjeverne Amerike i Europe, na kojem se raspravlja o sigurnosnim pitanjima od općeg značaja i poduzimaju se zajedničke mjere na njihovom rješavanju. Članice Alijanse dijele iste osnovne vrijednosti i interes i predane su očuvanju demokratskih načela, čineći sigurnost Europe i Sjeverne Amerike nedjeljivom. Članice NATO su se obavezale da će braniti jednu drugu u slučaju agresije ili opasnosti od agresije izvana, vodeći se načelom da napad na jednu ili više članica znači napad na sve.

¹ Washingtonski sporazum prenosimo u cijelosti kao dodatak ove brošure

Potpisivanje Washintonskog sporazuma

Prvi sastanak Sjeveroatlantskog vijeća

Prvi potpisnici Washingtonskog sporazuma

Sastanak NAC u Parizu koji je bio originalno sjedište NATO-a

Koji su razlozi vodili nastanku NATO saveza

U razdoblju od 1945. do 1949. godine², zapadnoeuropske zemlje i njihovi sjeverno-američki saveznici, suočeni sa hitnom potrebom za ekonomskom obnovom, gledali su zabrinuto na ekspanzionističku politiku i metode SSSRa. Kako su zapadne vlade smanjile vojnu infrastrukturu i demobilizirale vojne snage, zabrinutost je neprekidno rasla jer je sovjetsko vođstvo namjeravalo sačuvati vlastitu vojnu silu u punoj snazi. Štaviše, s obzirom na deklarirane ideoološke ciljeve Sovjetske komunističke partije, bilo je očigledno da apeli za poštivanje Povelje Ujedinjenih naroda i poštivanje međunarodnog dogovora postignutog na kraju Drugog svjetskog rata neće biti garancija nacionalnoj suverenosti ili samostalnosti nezavisnih demokratskih država koje su se suočile s vanjskom agresijom ili s unutarnjim prevratom. Nametanje nedemokratskih oblika vlasti i suzbijanja efikasne opozicije, te osnovnih ljudskih i građanskih prava i sloboda u brojnim srednjoeuropskim i istočnoeuropejskim zemljama, kao i u ostalim dijelovima svijeta, dodatno je pojačalo strahove vlada zapadnih zemalja. Niz dramatičnih političkih događaja između 1947. i 1949. godine doveo je do prekretnice. Ovi su događaji uključivali državni udar u Čehoslovačkoj u junu 1948. godine, direktne prijetnje suverenosti Norveške, Grčke, Turske i drugih europskih zemalja, kao i ilegalnu blokadu Berlina koja je započela u aprilu 1948.

U martu te iste godine, pet zapadnoeuropskih zemalja – Belgija, Francuska, Luksemburg, Nizozemska i Ujedinjeno Kraljevstvo – potpisale su u Brusselski sporazum, s ciljem da razviju zajednički odbrambeni sistem, te uspostave jaču saradnju kako bi se odbranile od ideooloških, političkih i vojnih prijetnji njihovoј sigurnosti. Bruxelleski je sporazum bio prvi korak u poslijeratnoj rekonstrukciji zapadnoeuropske sigurnosti, i rezultirao je osnivanjem Odbrambene organizacije Zapadne unije (Western Union Defence Organisation). To je bio i prvi korak prema potpisivanju Sjevernoatlantskog sporazuma 1949. godine, te prema osnivanju Sjevernoatlantskog saveza.

² NATO handbook, <http://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-cr-2006.html>

Potpisivanje Sporazuma: američki Ministar vanjskih poslova Dean Acheson

Koje su zemlje i kada postale članicama NATO saveza

Danas Sjevernoatlantski savez ima 28 država članica.

Države osnivači Saveza su dvanaest država koje su 4. aprila 1949. godine u Washingtonu potpisale Sjevernoatlantski ugovor:

- Belgija
- Kanada
- Danska
- Francuska
- Island
- Italija

- Luksemburg
- Holandija
- Norveška
- Portugal
- Ujedinjeno kraljevstvo
- SAD

Savezu je naknadno pristupilo još šesnaest država:

 Grčka (1952.)

 Turska (1952.)

 Njemačka (1955.)

 Španija (1982.)

 Češka (1999.)

 Poljska (1999.)

 Mađarska (1999.)

 Bugarska (2004.)

 Estonija (2004.)

 Letonija (2004.)

 Litvanija (2004.)

 Rumunija (2004.)

 Slovačka (2004.)

 Slovenija (2004.)

 Hrvatska (2009.)

 Albanija (2009.)

Kako se NATO širio

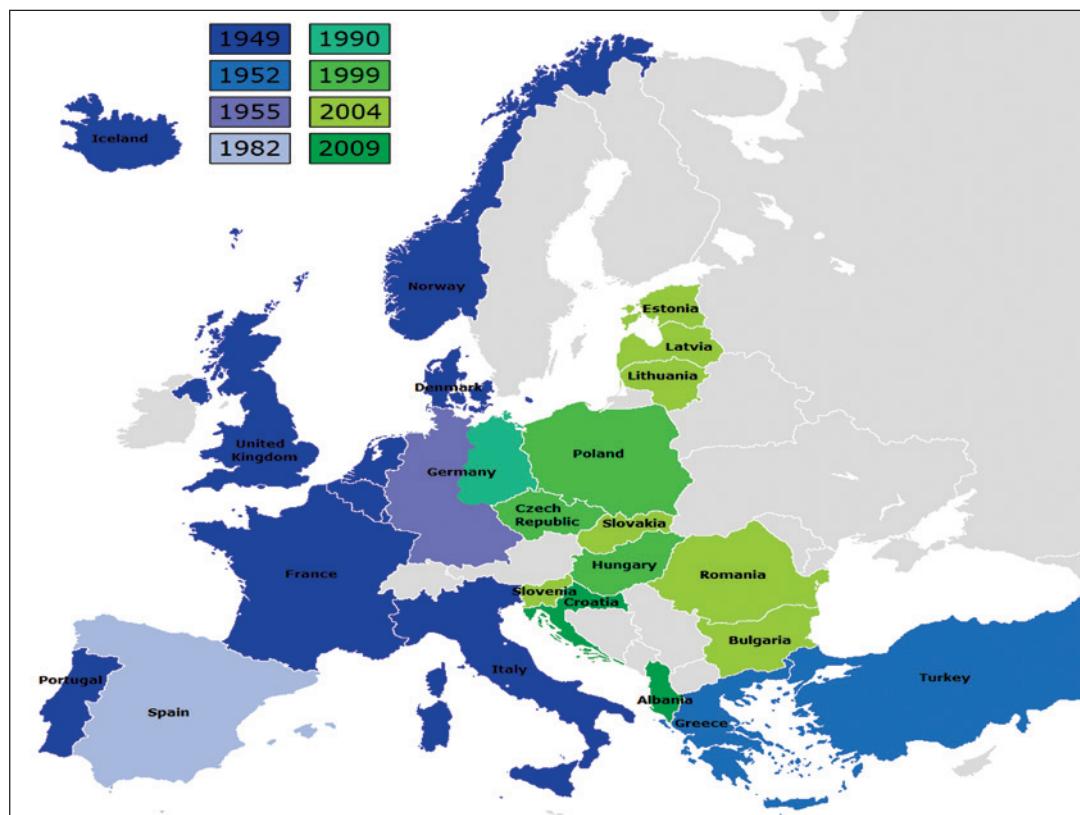
Nedugo nakon potpisivanja Brusselskog sporazuma, zemlje potpisnice su započele pregovore sa Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadom o osnivanju jedinstvenog Sjeveroatlantskog saveza utemeljenog na garancijama o sigurnosti i uzajamnim obavezama Europe i Sjeverne Amerike. Potpisnice Brusselskog sporazuma pozvale su Dansku, Island, Italiju, Norvešku i Portugal da postanu učesnice u ovom procesu.

Pregovori su rezultirali potpisivanjem Washingtonskog sporazuma u aprilu 1949. godine, čime je uveden jedinstveni sigurnosni sistem utemeljen na vojnem partnerstvu 12 zemalja. U skladu sa članom 10 Washingtonskog sporazuma, 1952. godine NATO je pozvao Grčku i Tursku da postanu članice Saveza. Pridruživanje ove dvije zemlje NATO savezu doprinijelo je stabilizaciji prilika između Grčke i Turske, a u isto vrijeme je značilo strateško proširenje NATO-a na istok europskog kontinenta. Savezna Republika Njemačka je pristupila Savezu 1955. godine, dok je Španjolska postala članicom NATO-a 1982. Ujedinjenjem Njemačke 1990. godine, bivša Demokratska Republika Njemačka postala je integralnim dijelom ujedinjene zemlje, te je tako i ona ušla u sastav Saveza.

Raspadom Sovjetskog Saveza i otpočinjanjem demokratske transformacije zemalja Centralne i Istočne Europe rezultiralo je proširenjem NATO-a na Češku, Mađarsku i

Poljsku. Ove zemlje su nakon vrlo zahtjevnog procesa prilagođavanja političkog i vojnog sistema postale članice 1999. godine. Uporedno sa ovim zemljama, NATO je ostvario saradnju sa zemljama bivšeg Varšavskog pakta, bivšeg SSSR i bivše SFRJ. Tako su Bugarska, Estonija, Latvija, Litva, Rumunjska, Slovačka i Slovenija službeno postale članicama Saveza u martu 2004. godine. NATO je pozvao Albaniju i Hrvatsku da budu punopravne članice Saveza na NATO samitu u Bukureštu 2008. godine, što se i desilo naredne godine. Na NATO samitu u Bukureštu donesena je odluka da će Makedonija postati članica Saveza odmah nakon što riješi pitanje imena u bilateralnom sporu sa Grčkom. Do sada se ovo još uvijek nije desilo, ali Makedonija nastavlja strukturiranu saradnju sa Aljansom u okviru Akcijskog plana za članstvo.

Vrlo bitna činjenica u procesu proširenja je da su zemlje koje su postale članice NATO saveza ušle u taj savez samovoljno i uz puno poštovanje suverenosti u donošenju ove odluke. Priključenje se desilo samo nakon provedene javne rasprave i zakonom propisane procedure te države, bilo održavanjem referenduma ili odlukom u parlamentu. Potpisivanjem Sporazuma zemlje potpisnice su se obavezale da će zajednički snositi rizike i odgovornosti kolektivne sigurnosti.

Vojni savez bez vojske

NATO nema svoje vlastite vojne snage. Vojska sa kojom NATO raspolaže pripada zemljama članicama NATO-a, koje po potrebi ustupaju određeni broj svojih vojnih snaga za aktivnosti oko kojih postoji saglasnost svih članica NATO, kao što su npr. vojne operacije. Kada NATO doneše političku odluku da pokrene neku vojnu akciju putem procesa generiranja snaga (force generation process), zemlje članice, u skladu sa svojim mogućnostima i vojnim kapacitetima, stavljuju određeni broj svojih vojnih potencijala pod zapovjedništvo NATO-a. Međutim, treba naglasiti da NATO može pozvati i partnerske zemlje da učestvuju u njegovim operacijama, a ove zemlje potom postaju ravnopravne u procesu odlučivanja i donošenja odluka vezanih za određenu operaciju. Jedan od najnovijih primjera je operacija koju NATO predvodi u Afganistanu, ISAF (*International Security Assistance Force*), pod mandatom UN-a. Nakon što NATO doneše političku odluku da prestaje određena operacija, snage koje su učestvovale u njoj „vraćaju“ se u nacionalni vojni sistem.

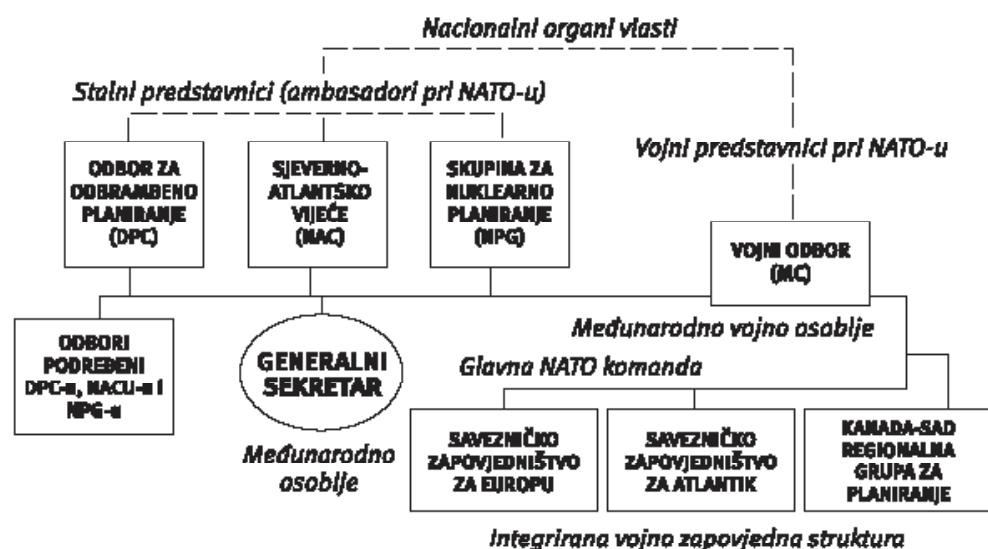
Jedna od važnih uloga NATO-a je da bude katalizator pri stvaranju snaga koje bi zadovoljile zahtjeve i omogućile zemljama članicama učestvovanje u operacijama upravljanja krizama u kojima ne bi mogle samostalno djelovati. Glavni cilj koji se želi postići u procesu planiranja, standardiziranja i uvježbavanja nacionalnih vojnih snaga zemalja članica NATO-a za buduće zajedničko djelovanje je interoperabilnost vojnih snaga zemalja članica NATO-a, tj. da njihova obučenost i opremljenost bude na približno istom nivou.

Kako NATO funkcionira

NATO je organiziran kao međudržavna organizacija unutar koje svaka zemlja članica zadržava pravo na svoju samostalnost³. Dve odluke se donose konsenzusom nakon obavljenih sveobuhvatnih konsultacija među članicama NATO⁴. Najvažnije tijelo za donošenje odluka NATO-a je Sjevernoatlantsko vijeće u kojem su zastupljeni predstavnici svih članica Saveza na nivou ambasadora, ministri vanjskih poslova i obrane, te šefova država i vlada. Svaka zemlja članica učestvuje ravнопravno u procesu odlučivanja, bez obzira na njenu veličinu, politički, vojni, ili ekonomski značaj.

Saveznici zadržavaju pravo na prostor za samostalno djelovanje, uz poštivanje zajedničkih odluka i akcija. Međutim, jednom usvojene savezničke odluke omogućavaju zajedničku i usklađenu akciju ojačanu političkom solidarnošću.

NATO USTROJSTVO

Dijagram - način donošenja odluka u NATO

³ NATO handbook, <http://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-cr-2006.html>

⁴ Jedan od primjera je i ne pozivanje Makedonije u članstvo na samitu u Bukureštu radi protivljenja Grčke, zbog spora oko imena.

Kako NATO donosi odluke

Odluke NATO-a donose se konsenzusom, nakon rasprava i savjetovanja među zemljama članicama. Drugim riječima, jednom donesena odluka NATO-a predstavlja zajedničku volju suverenih država koje su članice Saveza. Upravo ovakav postupak odlučivanja daje NATO-u snagu i vjerodostojnost. U slučaju da se mišljenja razmimoilaze, rasprave se vode dok se ne doneše zajednička odluka, ali u nekim okolnostima odluka može glasiti da nije bilo moguće postići dogovor. Uglavnom, ipak se dolazi do uzajamno prihvaćenih rješenja. Ovaj postupak je brz stoga što se članice međusobno neprekidno savjetuju, te često unaprijed poznaju i razumiju stavove ostalih. Konsultacije su ključni dio postupka donošenja odluka. Njima se olakšava komunikacija među članicama, kojima je glavni cilj da su zajedničke odluke u skladu sa njihovim nacionalnim interesima.

Ko u NATO donosi odluke

Zasjedanje NAC

Soba br.1. u NATO stožeru gdje se održavaju sastanci NAC

Sjevernoatlantsko vijeće (North Atlantic Council, NAC) ima političke ovlasti i prava donošenja odluka i sastoji se od stalnih predstavnika svih zemalja članica, koji se sastaju najmanje jedanput sedmično. Vijeće se također sastaje na višim nivoima koji obuhvataju ministre vanjskih poslova, ministre odbrane, ili čelnike država i vlada, no ono ima jednakе ovlasti i prava donošenja odluka i odluke imaju jednaku važnost bez obzira na kojoj razini su donesene. Vijeće ima veliku važnost u javnosti, te objavljuje deklaracije i službene izjave objašnjavajući politiku i odluke NATO-a javnosti i vladama zemalja koje nisu članice Saveza.

Vijeće je jedino tijelo unutar NATO-a čije ovlasti potiču direktno iz Sjevernoatlantskog sporazuma. Ono je tim Sporazumom također dobilo i ovlast da samo uspostavlja sebi potčinjena tijela. Sve zemlje članice imaju jednako pravo izraziti svoje mišljenje na sjednicama Vijeća. Odluke su izraz kolektivne volje vlada članica i donesene su zajedničkim pristankom. Sve vlade članice učestvuju u stvaranju službene politike unutar ili pod ovlašću Vijeća i imaju udjela u konsenzusu potrebnom za donošenje odluka.⁵

⁵ Washingtonskog sporazuma.

Kada se Vijeće sastaje na nivou ambasadora, ili stalnih predstavnika zemalja članica, obično se naziva Stalno vijeće (Permanent Council). Dva puta godišnje, a ponekad i češće, Vijeće se sastaje na ministarskom nivou, na formalnim ili neformalnim sjednicama, i tada svaku zemlju predstavlja ministar vanjskih poslova.

Sastanci Vijeća također se održavaju i u formatu ministara odbrane država članica NATO-a. Sastanci na vrhu u kojima učestvuju i čelnici država ili vlada održavaju se kada je potrebno raspraviti neko važno pitanje, ili kada se odlučuje o razvoju sigurnosne politike NATO-a. Vijeće se sastaje najmanje jednom sedmično, ali može biti sazvano u kratkom roku uvijek kada je to potrebno. Sjednice vodi Generalni sekretar NATO-a, ili, ako je on odsutan, njegov zamjenik.

Ambasador, ili stalni zastupnik s najdužim stažem, dobija titulu doajena Vijeća (Dean of the Council). Iako je to uglavnom ceremonijalna dužnost, dojen može biti pozvan da zaista predsjedava, na primjer, sastancima i razgovorima u vrijeme biranja novog Glavnog sekretara. Na sastancima ministara vanjskih poslova, jedan od ministara preuzima ulogu počasnog predsjednika. Ministri pojedinih država na toj se dužnosti smjenjuju jednom godišnje, i to prema redoslijedu engleske abecede.

Kada treba donijeti odluke, one se donose jednoglasno, zajedničkim pristankom. Nema glasanja, ili većinskih odluka. Svaka zemlja članica zastupljena u Vijeću, ili u bilo kojem od podređenih povjerenstava, zadržava potpunu suverenost i odgovornost pri donošenju svojih odluka.

Odbor za planiranje odbrane

Odbor za planiranje odbrane (eng. *Defence Planning Committee, DPC*) sastavljen je od stalnih predstavnika, ali se sastaje i na nivou ministara odbrane najmanje dvaput godišnje. U radu odbora učestvuju sve države članice. Odborom predsjedava Generalni sekretar NATO-a. Odbor je glavno tijelo za donošenje odluka po pitanju planiranja kolektivne obrane i integrirane NATO vojne strukture, te daje smjernice vojnim vlastima NATO-a. Rad Odbora priprema veći broj podređenih odbora, među kojima je najvažniji Odbor za odbrambenu reviziju (eng. *Defence Review Committee, DRC*) koji nadzire postupak organizacije oružanih snaga unutar NATO-a i proučava druga pitanja vezana uz združenu vojnu strukturu.

Grupa za nuklearno planiranje

Grupa za nuklearno planiranje (eng. *Nuclear Planning Group, NPG*) sastoji se od ministara odbrane država članica koje učestvuju u radu Odbora za odbrambeno planiranje. Unutar Grupe raspravlja se o posebnim političkim pitanjima koja se tiču nuklearnog naoružanja. Grupom predsjedava Generalni sekretar NATO-a. Rad Grupe za nuklearno planiranje priprema Grupa osoblja NPG (eng. *NPG Staff Group*), sastavljena od članova nacionalnih izaslanstava država koje učestvuju u NPG, članova Međunarodnog vojnog osoblja i predstavnika Strateških zapovjednika. Grupa obavlja rad u ime Stalnih predstavnika NPG-a. Grupa na visokom nivou (eng. *High Level Group, HLG*) visoko je savjetodavno tijelo NPG-a na području nuklearne politike i planiranja. Ovom grupom predsjedavaju SAD.

Koja je uloga Generalnog sekretara NATO-a u donošenju odluka

Generalni sekretar ima trojaku ulogu: prvo i najvažnije, on predsjedava Sjevernoatlantskim vijećem, Odborom za odbrambeno planiranje i Grupom za nuklearno planiranje i svim oblicima NATO partnerstava i to EAPC, NUK, NRC, NGC, MD, ICI, kao i Euroatlantskim partnerskim vijećem, Vijećem NATO-Rusija i Komisijom NATO-Ukrajina. Kao drugo, on je glavni glasnogovornik Saveza i predstavnik Saveza u javnosti u ime zemalja članica, i odražava njihove zajedničke stavove o političkim pitanjima.

Kao treće, on je viši izvršni zvaničnik Međunarodnog osoblja NATO-a, te je odgovoran za primanje i razgovor sa osobljem, kao i za nadgledanje njihova rada. Generalnog sekretara biraju vlade članice na početno razdoblje od četiri godine. Kao međunarodni državnik s ministarskim iskustvom u vlasti neke od zemalja članica, on olakšava donošenje odluka, predvodi i vodi postupak donošenja odluka konsenzusom unutar Saveza. On može predložiti teme za raspravu i ovlašten je da upotrijebi svoje posredničke usluge u slučaju nesuglasica između zemalja članica.

Generalni sekretar može imati uticaja na postupak donošenja odluka, ali pri tome mora poštovati temeljno načelo po kojem odluke mogu donositi jedino vlade članica Saveza. Stoga on koristi svoj uticaj za ohrabrivanje i poticanje vlada članica na poduzimanje inicijativa i na, ukoliko je potrebno, usklađivanje svojih stavova u interesu Saveza kao cjeline. Kao viši predstavnik Saveza, Generalni sekretar zastupa ovu organizaciju u javnosti, u odnosima s ostalim organizacijama, s vladama zemalja nečlanica i sa međunarodnim medijima

Gdje je sjedište NATO-a

Glavno sjedište NATO-a (NATO Headquarters) u Brusselu (Belgija) politički je štab Saveza. U njemu su smještena nacionalna predstavništva zemalja članica, kao i uredi za vezu ili diplomatske misije zemalja partnera. Oni obavljaju svoje zadatke uz pomoć Međunarodnog osoblja i Međunarodnog vojnog osoblja, koji su također smješteni u glavnom sjedištu NATO-a.

Koliko NATO ima uposlenih

U glavnom sjedištu NATO-a zaposleno je oko 4,200 osoba. Od tog broja, oko 2,100 su članovi nacionalnih predstavnštava zemalja članica i djelatnici nacionalnih vojnih predstavništava pri NATO-u. Ovdje ima i oko 1,200 civilnih članova Međunarodnog osoblja (tu spadaju agencije i ostala tijela NATO-a) i malo više od 500 članova Međunarodnog vojnog osoblja, od čega su približno njih 90 civili. Članovi partnerskih misija pri NATO-u broje nešto manje od 400 zaposlenika. Vojno osoblje koje radi za NATO širom svijeta broji oko 5,200 članova, a tu spada i osoblje NATO agencija sa sjedištem izvan Brusselsa, kao i civili koji su zaposleni u vojnim zapovjedništvima unutar NATO-a.⁶

Koja je uloga NATO međunarodnog civilnog osoblja

Rad Sjeverno-atlantskog vijeća i podređenih izlastanstava podržava Međunarodno osoblje. Njega čini osoblje iz zemalja članica, a bira se ili direktno za NATO, ili ga šalju vlade članica. Članovi Međunarodnog osoblja su odgovorni Generalnom sekretaru i moraju biti odani ovoj organizaciji za cijelo vrijeme svog mandata.

⁶ NATO handbook, <http://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-cr-2006.html> (Napomena: Navedeni broj uposlenih je okvirni broj jer se broj uposlenih u nacionalnim misijama i delegacijama stalno mijenja te ovaj broj nije fiksan)

Međunarodno osoblje obuhvata Osobni ured generalnog tajnika, Ured financijskog kontrolora, ured za resurse, NATO ured za sigurnost (NOS), Sektor za obrambenu politiku i planove (DPP), Sektor za operacije (OP), Sektor za politička i sigurnosna pitanja (PASP), Sektor za nove sigurnosne izazove (ESC), Sektor za obrambeno investiranje, Sektor za javnu diplomaciju (PDD), Sektor za upravljanje (Executive management). Na čelu svakog odjela se nalazi pomoćnik Glavnog sekretara.⁷

Međunarodno osoblje pomaže proces uspostave konsenzusa i odlučivanja između zemalja članica i partnera, te je odgovorno za pripremu sastanaka i odluka NATO-ovih odbora, kao i institucija stvorenih nakon prestanka hladnog rata kako bi upravljale raznim formama bilateralnih i multilateralnih partnerstava sa zemljama ne-članicama.

Koja je uloga međunarodnog vojnog osoblja

Međunarodno vojno osoblje (IMS) se sastoji od vojnog osoblja kojeg su uputile njihove države u glavnom sjedištu NATO-a kako bi radili na zajedničkim interesima Saveza u ime zemlje iz koje dolaze. Neka mjesta unutar IMS-a popunjavaju civilni na administrativnim funkcijama. Uz pomaganje rada Vojnog odbora, pripremu i praćenje njegovih odluka, IMS je također aktivno uključen u proces suradnje u okviru EAPC-a i PfP-a kao i u okviru Vijeća NATO-Rusija, Komisije NATO-Ukrajina i Mediteranskog dijaloga. Zemlje partneri su zastupljene unutar Međunarodnog vojnog osoblja i u nekim dijelovima integrirane komandne strukture.

Kakva je komandna struktura NATO-a

NATO-ovu vojnu strukturu nadgleda Vojni komitet, najviše vojno tijelo u Savezu. Sastoji se od načelnika generalštabova zemalja članica ili njihovih vojnih predstavnika, i daje Savezu vojne savjete. Vojni komitet je također odgovoran za davanje smjernica komandantima NATO-a.

⁷ Izvor: www.nato.int

Dvije strateške komande

U središtu komandne strukture su dva strateška zapovjedništva. Jedno od njih je usmjereno na planiranje i obavljanje svih operacija koje je odobrilo Sjeveroatlantsko vijeće.

Amblem za SHAPE

Drugo zapovjedništvo se bavi transformacijom vojnih sposobnosti NATO-a kako bi se zadovoljili promjenjivi zahtjevi i stavile na raspolaganje Savezu vojne snage koje bi izvršavale cijeli niz povjerenih vojnih zadataka. Postupak preustroja je stalan. On zahtijeva anticipativni razvoj i uklapanje inovativnih koncepata, doktrina i sposobnosti stvorenih kako bi se poboljšale djelotvornost i interoperabilnost snaga s kojima NATO i zemlje partneri mogu raspolagati u vojnim operacijama pod vođstvom NATO-a.

Amblem za ACT

Otvaranje ACT

Postoji određeni broj potčinjenih vojnih komandi i drugih dijelova komandne strukture smještenih u različitim zemljama članicama NATO-a. Razdvajanjem odgovornoštiti strateške komande po operativnoj i funkcionalnoj osnovi, sve operativne odgovornosti koje su prije dijelili Saveznička komanda za Europu i Saveznička komanda za Atlantik dodijeljene su jednom strateškom zapovjedništvu sa sjedištem u Europi

koje se zove Saveznička komanda za operacije (Allied Command Operations, ACO), u Monsu (Belgija). Ovo tijelo je podređeno Vrhovnom savezničkom komandantu za Europu (SACEUR). Postavljeni zvaničnik je tzv. zvaničnik «s dvije kape» («dualhatted») i istovremeno je Zapovjednik Komande SAD-a za Europu (Commander of the United States European Command). Na sličan način, druga strateška komanda, poznata kao Saveznička komanda za transformaciju (Allied Command Transformation, ACT), ima sjedište u Sjedinjenim Američkim Državama i pod nadležnošću je Vrhovnog savezničkog komandanta za transformaciju (SACT) koji je istovremeno Zapovjednik Komande združenih snaga SAD-a (Commander of the United States Joint Forces Command). Na ovaj se način održava snažna transatlantska veza, a u isto vrijeme NATO snage imaju osiguran pristup postupku transformacije koji su Sjedinjene Američke Države poduzele u pogledu svojih vojnih snaga.

Tri združene komande

Savez ima tri stalne združene komande na operativnom nivou: dvije Komande združenih snaga (Joint Force Command (JFC) Headquarters) u Brunssumu (Nizozemska) i Napulju (Italija) i treću Združenu komandu manjeg opsega (Joint Headquarters) u Lisabonu (Portugal). Na operativnom nivou, planiranje i vođenje operacija koje se temelji na strateškim vojnim smjernicama u rukama je imenovanog zapovjednika na operativnom nivou, koji izvršava svoje zadatke kroz združenu stalnu ili rasporedivo operativnu komandu.

Više specijaliziranih komandi

Na taktičkom nivou ustrojeno je šest komandnih komponenti združenih snaga (Joint Force Component Commands) - za kopnene, pomorske ili zračne snage i one, pod zapovjedništvom jedne od komandi združenih snaga, djeluju na operativnom nivou. Pod komandom JFC Brunnsmu nalaze se zapovjedništvo zračne komponente (ACC - Air Component Command) u Ramsteinu u Njemačkoj, zapovjedništvo pomorske komponente (MCC - Maritime Component Command) smješteno u Northwoodu, Ujedinjeno Kraljevstvo i zapovjedništvo kopnene komponente (LCC - Land Component Command) iz Heidelberga, Njemačka. Istodobno, pod komandom JFC-a u Napulju su ACC Izmir, Turska, MCC iz Napulja, Italija i LCC iz Madrija, Španija. Svakoj specijaliziranoj komandi podršku pružaju druge specijalizirane cjeline i potčinjeni dijelovi u zavisnosti od prirode i opsega operacija, te ono može biti ojačano, u slučaju potrebe, dodatnim elementima i osobljem odgovarajućeg nivoa spremnosti i obučenosti.

❖ **SJEVEROATLANTSKO VIJEĆE (Belgija)**

❖ **VOJNI ODBOR I MEĐUNARODNO VOJNO OSOBLJE (Belgija)**

❖ **SAVEZNIČKA KOMANDA ZA OPERACIJE (Belgija)**

- Združeni štab (Portugal)
- Komanda združenih snaga (Nizozemska)
 - Komanda zrakoplovne komp. SJEVER (Njemačka)
 - Komanda mornaričke komp. SJEVER (V.Britanija)
 - Komanda kopnene komp. SJEVER (Njemačka)
- Komanda združenih snaga (Italija)
 - Komanda zrakoplovne komp. JUG (Turska)
 - Komanda mornaričke komp. JUG (Italija)
 - Komanda kopnene komp. JUG (Španija)

❖ **SAVEZNIČKA KOMANDA ZA TRANSFORMACIJU (SAD)**

- Središte za obuku združenih snaga (Poljska)
- Središte za podvodna istraživanja (Italija)
- Združeno Središte za analizu i naučene lekcije (Portugal)
- Središte za združeno ratovanje (Norveška)

Kako se NATO finansira

Zemlje članice direktno finansiraju budžete kojima neposredno upravlja NATO, u skladu sa dogovorenom formulom o podjeli troškova koja je okvirno izračunata u odnosu na sposobnost plaćanja pojedine zemlje. Ovi doprinosi predstavljaju mali postotak sveukupnog budžeta za odbranu svake članice te, u pravilu, zemlje članice finansiraju izdatke onih struktura NATO-a u kojima učestvuju. U okviru NATO-a, ovi doprinosi često slijede načelo zajedničkog finansiranja.

NATO finansiranje ne pokriva troškove vojnih snaga ili materijalnih vojnih sredstava kao što su brodovi, podmornice, letjelice, tenkovi, artiljerija ili oružani sistemi. Važan izuzetak su NATO Zračne snage za rano upozorenje i nadzor (NATO Airborne Early Warning and Control Force), letjelice opremljene radarima koje zemlje članice zajednički osiguravaju, posjeduju, održavaju i kojima zajednički upravljaju, a stavljeni su pod operativnu komandu i kontrolu komandanta NATO snaga (NATO Force Commander) odgovornog Strateškim komandantima NATO-a. NATO također finansira ulaganja direktno usmjerena prema zajedničkim potrebama, kao što su protivzračna obrana, sistemi upravljanja i kontrole, ili komunikacijski sistemi unutar Saveza koji se ne mogu dodijeliti kao obaveza pojedinim zemljama. Takve investicije je potrebno održavati, modernizirati te, konačno, zamijeniti u skladu s promjenjivim zahtjevima i tehnološkim razvojem. Osiguravanje sredstava za njih također predstavlja značajan udio u finansiranju NATO-a.

Dogovori o zajedničkom finansiranju obuhvaćaju prije svega Civilni i Vojni budžet NATO-a, kao i NATO Program za sigurnosna ulaganja (NATO Security Investment Programme, NSIP).

Kaja je uloga nacionalnih parlamenta u NATO

Jedna od glavnih vrijednosti koju baštine zemlje članice NATO-a je postojanje jakog civilnog nadzora nad oružanim snagama te zemlje. Važan element tog civilnog nadzora je jasna uloga demokratskih nacionalnih parlamenta. NATO je međuvladina političko-vojna organizacija, a svaka vlada odgovara za svoje postpune svom nacionalnom parlamentu. NATO daje veliki značaj podršci koju demokratski izabrani parlamentarni predstavnici pružaju aktivnostima koje NATO provodi, a samim tim i vredi zemlje članice.

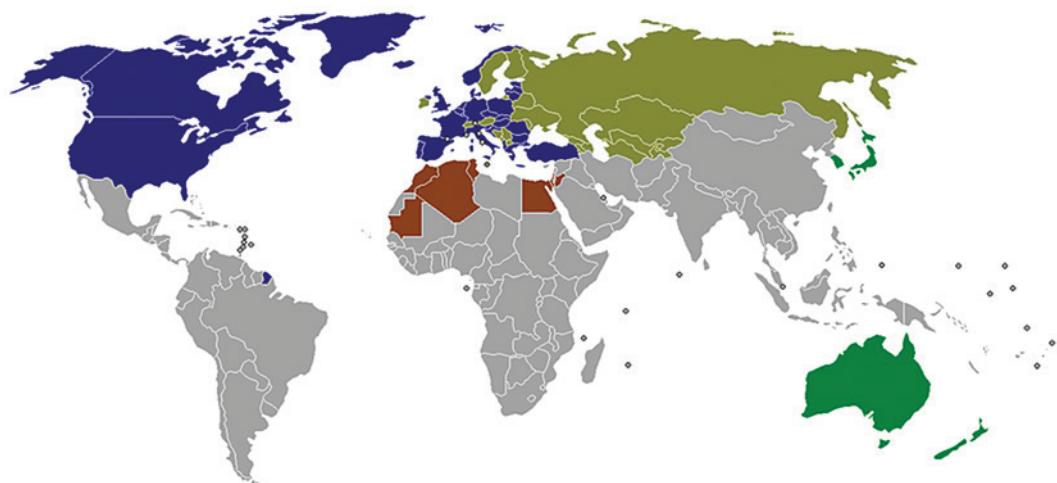
NATO parlamentarna skupština predstavlja međuparlamentarni forum zemalja članica Saveza. Skupština je potpuno nezavisna od NATO-a, ali predstavlja vezu državnih parlamenta i Saveza kojom Savez utiče na vlade da pri donošenju državnih zakona u obzir uzmu i njegove interese. To je i trajno podsjećanje da međuvladine odluke

donesene u NATO-u ipak ovise o političkoj podršci, u skladu sa ustavnim procesom demokratski izabranih parlamentarnih skupština. Sjevernoatlantska skupština je i u stalnom kontaktu s partnerskim zemljama, čiji predstavnici učestvuju u diskusijama i vijećanjima.

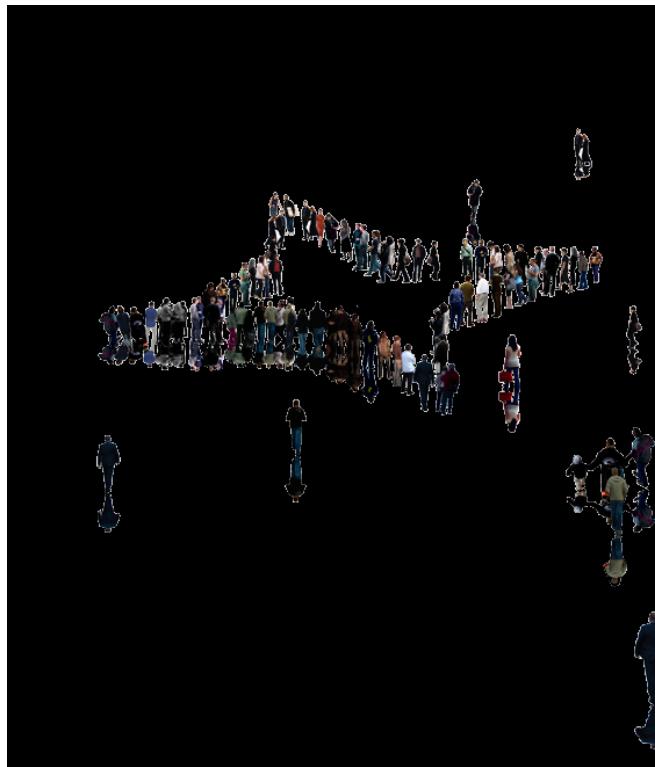

Emblem NATO PA

Koji su oblici saradnje NATO-a sa ostatkom svijeta

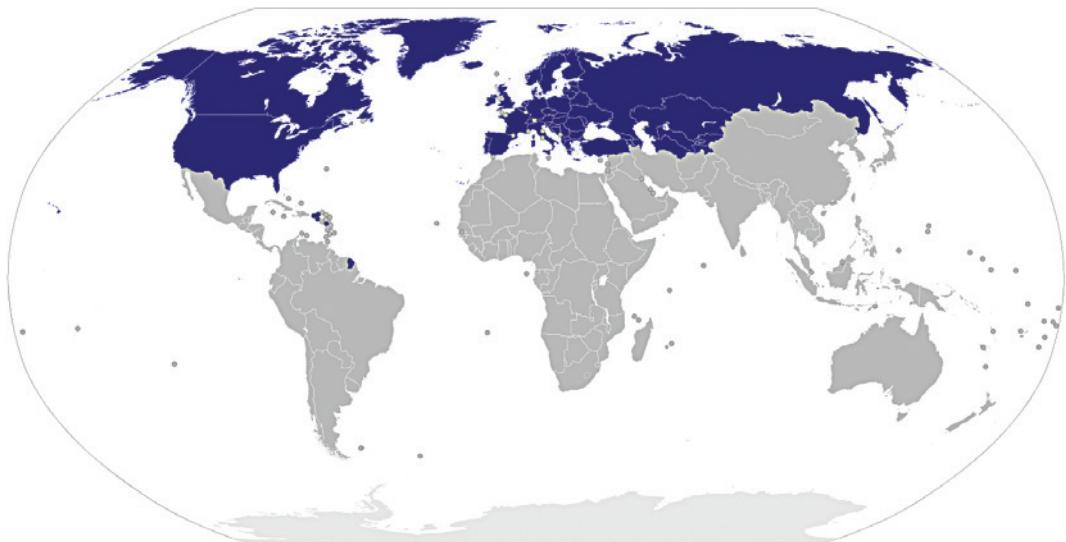
NATO member states
Partnership for Peace countries
Mediterranean Dialogue countries

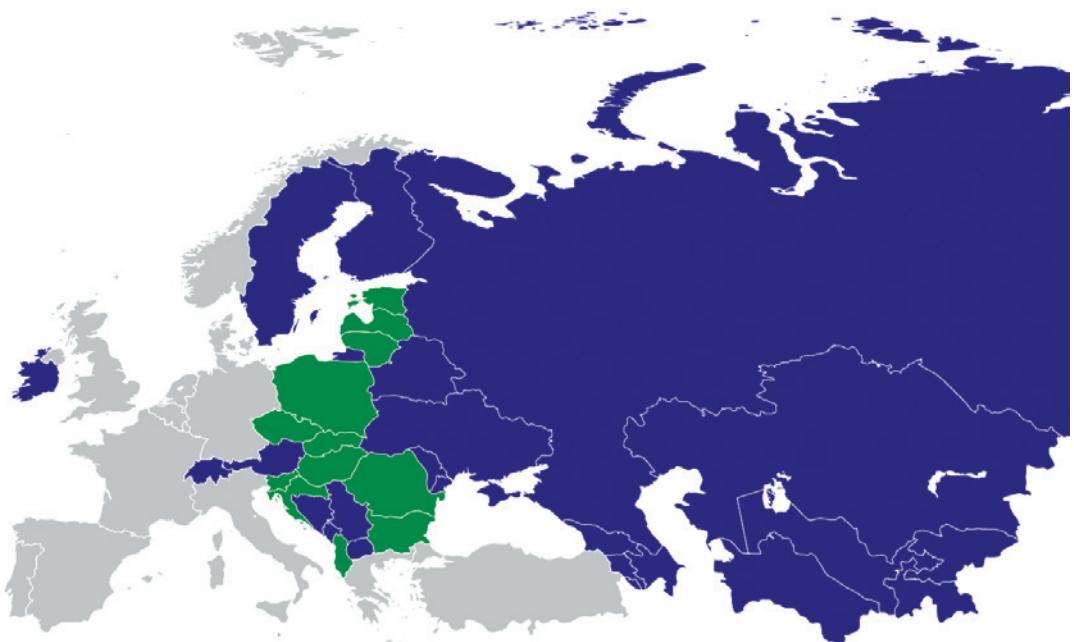
Ilustracija proširenja i pridruživanja NATO-u

Partnerstvo za mir

Partnerstvo za mir (PfP) nastoji promovirati reformu oružanih snaga, povećati stabilnost, smanjiti prijetnje miru, te izgraditi ojačane sigurnosne veze između individualnih zemalja partnera i NATO-a, kao i zemalja partnera međusobno. Suština programa Partnerstva za mir je partnerstvo između svake zemlje partnera i NATO-a, skrojeno prema individualnim potrebama, te zajednički provedeno na onom nivou i onim ritmom kojeg vlada svake od zemlje sudionika sama odabere. Od osnivanja Partnerstva za mir, razvijen je opsežan program praktičnih mehanizama čiji je cilj podržati primjenu PfP ciljeva i planova, te ideje provesti u djela.

Geografski prikaz zemalja članica PfP

Partnership for Peace članice

■ Bivše zemlje članice PfP koje su postale članice NATO-a

Euro-atlantsko partnersko vijeće (EAPC)

Euro-atlantsko partnersko vijeće (Euro- Atlantic Partnership Council, EAPC) inaugurirano je nakon ministarskog sastanka Vijeća za sjevernoatlantsku saradnju (North Atlantic Cooperation Council, NACC) u Sintri, Portugal, 30. maja 1997. EAPC je novi mehanizam kooperacije, koji je zamijenio NACC i koji nastavlja uspješnu političku i vojnu saradnju, uspostavljenu pod NACC-om i Partnerstvom za mir. On pruža široki okvir za političke i sigurnosne konsultacije, kao i za saradnju unutar Partnerstva za mir. Sve bivše članice NACC-a i sve zemlje učesnice Partnerstva za mir učestvuju u odlučivanju i planiranju aktivnosti Partnerstva. Ojačavanje aktivnosti direktno uvodi Partnerstvo za mir u sveukupni okvir EAPC, uz istovremeno očuvanje vlastitog obilježja Partnerstva.

Zemlje članice OSCE-a, koje imaju mogućnost i spremne su prihvatići principe i ciljeve EAPC-a, mogu postati članice uključenjem u Partnerstvo za mir.

Zemlje članica EAPC čine 28 članica Alijanse i 22 članice iz reda partnerskih zemalja:

Albanija - Armenija - Austrija - Azerbejdžan - Bjelorusija - Belgija – Bosna i Hercegovina - Bugarska – Crna Gora - Češka- Kanada - Danska - Estonija - Finska - Francuska - Gruzija - Njemačka - Grčka - Mađarska – Iraska - Island - Italija - Kazahstan - Kirgizija - Latvija - Litvanija - Luksemburg – Malta - Moldova - Holandija – Hrvatska - Norveška - Poljska - Portugal - Rusija - Rumunija - Slovačka - Slovenija – Srbija - Španija - Švedska - Švicarska - Tadžikistan - Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija (4) - Turska - Turkmenistan - Ukrajina - Ujedinjeno Kraljevstvo - Sjedinjene Američke Države – Uzbekistan

Mediteranski dijalog

Sigurnost u Europi je neizbjegno tijesno povezana sa sigurnošću i stabilnošću Mediterana. U stvari, mediteranska dimenzija jedna je od niza vitalnih komponenti europske sigurnosti. Stoga 1994. godine NATO započinje dijalog sa šest zemalja tog regiona: Egiptom, Izraelom, Jordanom, Mauritanijom, Marokom i Tunisom. Mediteranski dijalog Saveza ima za cilj otklanjanje mogućih nesporazuma vezanih za NATO i jačanje povjerenja kroz veću transparentnost, razgovore i saradnju.

Na ministarskom sastanku Sjevernoatlantskog vijeća u Sintri, 29. maja 1997., ministri vanjskih poslova NATO-a ponovno su istakli značaj koji pridaju sigurnosti i stabilnosti Mediterana i složili se da dalje podstiču dijalog sa zemljama te regije. Preporučili su osnivanje jednog novog odbora pod okriljem Vijeća, koji bi bio odgovoran za taj dijalog. Potom su šefovi država i vlada NATO-a na Madridskom summitu osnovali Mediteransku grupu za saradnju, odgovornu za nastavljanje dijaloga. Članice Mediteranskog dijaloga su: Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Mauritania, Maroko i Tunis.

Vijeće NATO-Rusija

27. maja 1997. u Parizu, nakon pregovora generalnog sekretara NATO-a i ruskog ministra vanjskih poslova, NATO i Rusija su potpisali Temeljni akt o uzajamnim odnosima, saradnji i sigurnosti između NATO-a i Ruske Federacije. Temeljni akt odražava promjenu sigurnosnog okruženja u Europi i predstavlja trajnu obavezu NATO-a i Rusije da zajedno

grade trajni i sveobuhvatni mir u euroatlantskom regionu. Uz postignuti sporazum o načelima partnerstva NATO-Rusija i utvrđivanje područja daljeg razvoja političke i vojne saradnje, Temeljni akt je uspostavio i novi forum, Stalno zajedničko vijeće NATO-Rusija. Ovo Vijeće je mjesto za konsultacije, koordinaciju, saradnju i postizanje konsenzusa između Saveza i Rusije, i, što je više moguće, zajedničkih odluka i aktivnosti o sigurnosnim pitanjima od obostranog interesa. Konsultacije u Stalnom zajedničkom vijeću se ne odnose na unutrašnja pitanja NATO-a, njegovih zemalja članica, ili Rusije. Temeljni akt ne daje ni NATO-u ni Rusiji pravo veta na akcije onog drugog, niti se može upotrijebiti na način koji bi

bio protiv interesa drugih zemalja. Uloga Stalnog zajedničkog vijeća, koje ostaje odvojeno od Sjevernoatlantskog vijeća, više je usmjerena na jačanje saradnje NATO-a i Rusije i nalaženje mogućnosti za zajedničke akcije.

Stalno zajedničko vijeće je postalo važno sredstvo gradnje povjerenja, otklanjanja ne-povjerenja i izgradnje instrumenata redovnih konsultacija i saradnje. Vijeće se redovno sastaje i na ambasadorskom nivou i na nivou ministara vanjskih poslova i odbrane, također, sastaje se i na razini šefova država ili vlada. Kroz Vijeće se obavljaju redovne konsultacije o političkim i sigurnosnim pitanjima.

Službeni simbol ruske misije pri NATO-u

Komisija NATO-Ukrajina

Povelja o jasnom partnerstvu između NATO-a i Ukrajine inicirana je u Sintri, Portugal, 29. maja 1997. Povelju su u julu 1997. u Madridu potpisali ukrajinski predsjednik Kučma i NATO šefovi država i vlada. Povelja se zasniva na principima koje su zajednički usvojili NATO i Ukrajina, a svrha joj je dalje jačanje saradnje i efikasno partnerstvo izmedju NATO-a i Ukrajine. Rezultat je značajno unapređenje odnosa između NATO-a i Ukrajine. U sklopu tog procesa, 7. maja 1997. godine generalni sekretar NATO-a, Javier Solana, i ukrajinski ministar vanjskih poslova, Genadij Udovenko, u Kijevu su otvorili NATO Informativni i dokumentacijski centar. Kako bi se nadgledao razvoj ovih odnosa, ustanovljena je Komisija NATO-Ukrajina. Komisija se sastaje najmanje dva puta godišnje da bi ocijenila postignute rezultate i utvrdila naredne korake.

Komisija NATO-GRUZIJA (NGC)

Ministar vanjskih poslova Gruzije I generalni tajnik NATO na jednom o sastanaku NGC

Na NATO samitu u Bukureštu (travanj 2008.godine) saveznici su se složili da će Gruzija postati članica NATO jedanput kada završi sve neophodne reformske procese potrebne za članstvo u NATO.

Slijedom ovog obećanja, NATO i Gruzija su uspostavile komisiju, koja je osnovana u rujnu 2008. godine. Služi kao forum za političke konzultacije i za praktičnu suradnju radi pomaganja Gruziji od strane NATO da postigne svoj cilj punopravnog članstva u NATO. Takodjer, razmatraju se sigurnosna regionalna pitanja i pitanja od obostranog značaja za NATO i Gruziji. Iako nije u akcijskom planu za članstvo (MAP), u sklopu NGC, Gruzija godišnje pravi plan reformskih aktivnosti u sklopu Nacionalnog godišnjeg plana (ANP)⁸.

⁸ Ovdje je dokaz da NATO je u svojoj suradnji sa partnerima može izabrati jedan od postojećih alata suradnje bez obaveze da se službeno mora biti članica pojedinog program. Tako u slučaju Gruzije, koja nije članica Akcijskog plana za članstvo, kao alat suradnje sa NATO u okviru NATO-Gruzija komisija, koristi Godišnji nacionalni plan (ANP), koji opet predstavlja glavni alat suradnje u okviru MAP. S druge strane, BiH koja je članica MAP, zbog ne ispunjavanja uvjeta iz Talina (knjiženje perspektivne, nepokretne, vojne imovine u BiH), nije u mogućnosti konzumirati Godišnji nacionalni plan, nego svoju, strukturiranu suradnju sa NATO, do ispunjenja uvjeta, sprovodi u okviru Individualnog partnerskog akcijskog plana (IPAP). *Opširnije o IPAP pogledati brošuru br. 1.* Ovo samo pokazuje sa kolikom fleksibilnošću NATO ulazi u suradnju sa partnerskim zemljama.

Sastanci se održavaju redovito na razini stalnih predstavnika pri NATO kao i na razini vojnih predstavnika u sklopu vojnog komiteta. Periodično se organiziraju sastancima razini ministara vanjskih poslova i obrane te na NATO samitima se organizira sastanak NGC na razini šefova vlada i država članica NGC.

ICI

Istambulska inicijativa za saradnju (eng. Istanbul Cooperation Initiative, ICI) pokrenuta je na NATO samitu u junu 2004. godine, kao posebna, ali komplementarna inicijativa u odnosu na Mediteranski dijalog, sa ciljem da doprinese dugoročnoj stabilnosti u širem regionu Bliskog Istoka. Poziv za saradnju u okviru Istambulske inicijative upućen je prije svega državama iz Zaljevskog vijeća za saradnju (eng. Gulf Cooperation Council, GCC) koji čine: Katar, Bahrein, Kuvajt, Oman, Saudijska Arabija i Ujedinjeni Arapski Emirati. Do danas, u Istambulsku inicijativu za saradnju su se uključili Bahrein, Katar, Kuvajt i Ujedinjeni Arapski Emirati. Istambulska inicijativa nudi širok izbor oblasti za bilateralnu saradnju, među kojima su i:

- pomoći u reformi sistema odbrane i civilno-vojnih odnosa,
- pomoći u planiranju i budžetiranju odbrane,
- obrazovanje i trening, u cilju unapređenja interoperabilnosti,
- borba protiv terorizma, kroz razmjenu informacija i pomorsku saradnju,
- sprječavanje širenja oružja za masovno uništenje i
- borba protiv trgovine ljudima, drogom i oružjem.

Sastanak NATO sa ICI

NATO kontakt zemlje

Kako su sigurnosne prijetnje postajale sve teže za predvidjeti po svojoj prirodi, obimu i porijeklu, NATO je širio okvire svojih partnerstava i obraćao se svojim globalnim partnerima za pomoć u odgovaru na globalne prijetnje koje su se pojavile s krajem prošlog i početkom ovog stoljeća. U ove tzv. "kontakt zemlje", koje nisu ni susjedne ni partnerske zemlje Saveza, spadaju Japan, Novi Zeland, Australija i Južna Koreja.

Koje su trenutne misije NATO-a u svijetu

Trenutne operacije koje su pod vođstvom NATO-a⁹:

1. Operacija ISAF (International Security Assistance Force) u Avganistanu - uspostavljena u skladu sa rezolucijama Vijeća sigurnosti (1386, 1413, 1444, 1510, 1563, 1623, 1659 i 1707). NATO je preuzeo ovu operaciju 2003. godine

⁹ Opširnije o NATO-ovim operacijama možete saznati u brošuri Atlantske inicijative br. 3 koja je u pripremi.

2. KFOR (Kosovo Force) na Kosovu – KFOR je prisutan na Kosovu od 1999. na osnovu UN Rezolucije 1244

NATO-ovi vojnici na Kosovu

3. Prisustvo NATO u BiH - nakon preuzimanje operacije Althea od strane EU, NATO je ostao prisutan u BiH u cilju pružanja pomoći u reformi sistema odbrane

Francuski vojnik u sklopu NATO-a u porušenom Sarajevu

Ceremonija primopredaje ovlasti između NATO i EU u BiH

4. Darfur, Sudan - Prva od NATO-ovih misija na afričkom kontinentu bila je podrška misiji Afričke Unije u Sudanu (AMIS). Stanovnici sudanske provincije Darfur žrtve su okrutnog građanskog rata od 2003. godine. Sukob je izazvao humanitarnu krizu, a desetine hiljada ljudi je ubijeno. Na zahtjev Afričke unije, NATO je pružao podršku AMIS-u od 2005. godine do završetka misije 2007. godine. Ova misija je zamjenjena hibridnom misijom UN-a i Afričke unije.

izbjeglice iz Darfura

5. Operacija Aktivni poduhvat na Mediteranu (Operation Active Endeavour) – Započeta nakon napada 11. septembra 2001. godine, operacija “Active Endeavour“ je operacija nadzora mora koju vode NATO-ove pomorske snage kako bi otkrile i odvratile terorističke aktivnosti u Mediteranu, te pružile zaštitu od istih. NATO brodovi su bili raspoređeni u istočnom Mediteranu i započeli patroliranje tog područja već 2001. godine. Operacija je bila proširena na Gibraltarski moreuz početkom 2003. godine, a godinu dana kasnije i na cijeli Mediteran.

Operacija Active Endeavour

6. Trening misija u Iraku, koja nije vojna i nije povezana sa vojnim prisustvom SAD i njениh koalicionih partnera u Iraku. NATO pruža podršku iračkoj vladu putem NATO-ove Misije obučavanja u Iraku (NATO Training Mission – Iraq, NTM-I) od 2004. godine. NATO i Irak su se također dogovorili da će nastaviti saradnju na duži period.
7. Porast piratstva u Adenskom zalivu i Rogu Afrike ugrožava međunarodne humanitarne napore u Africi i vitalne morske pravce komunikacije, kao i ekonomski interese u tom području. NATO u tom kontekstu vodi protupiratske operacije – Allied Provider (2008.) i Allied Protector (2009.).
8. *Unified protector* - angažman NATO u Libiji po rezoluciji Vijeća sigurnosti OUN 1970 i 1973., sa ciljem zaštite civilnog stanovništva od režima pukovnika Gadafija.

Koje su korisiti od članstva u NATO-u

Veća sigurnost i stabilnost jedne zemlje su najočitije prednosti članstva u Savezu. Članstvo pruža čvrste garancije, na kojima se temelji Sjevernoatlantski pakt, da će zemlje članice priskočiti jedna drugoj u pomoć, pojedinačno i kolektivno, u slučaju oružanog napada na bilo koju od njih. Nijedna zemlja nije primorana da računa samo na svoje napore i vlastite ekonomski resurse u suočavanju sa temeljnim sigurnosnim izazovima. Međutim, nijedna zemlja se ne odriče prava da ispunjava obaveze prema svom narodu i svako je i dalje odgovoran za svoju odbranu. NATO to ne radi umjesto njih; on im samo daje sredstva da djeluju kao cjelina.

Iako se konsultacije sa Savezom mogu odvijati o bilo kojoj temi, nema nikakvog uplitnja u unutrašnje poslove zemalja članica. U slučaju poteškoća ili nesporazuma među zemljama članicama, do izražaja dolaze prednosti članstva u Savezu, iako struktura Saveza nije takva da mu omogućava izravnu intervenciju. To mu, uostalom, nije ni svrha. Zemlje članice mogu, ukoliko to žele, prihvati ponudu za posredovanje generalnog sekretara NATO-a. Međutim, bez obzira na okolnosti, u traženju rješenja za konkretnе probleme te zemlje mogu odlučivati na osnovu vlastitog iskustva u saradnji i radu jedne s drugom u okviru Saveza, i mogu se oslanjati na trajnu vanjsku sigurnost koju im nudi NATO, sve dok se traga za rješenjima njihovih trenutnih problema.

Slične su prednosti i u okviru partnerstva sa NATO-om, što je već pomoglo nekim partnerskim zemljama da riješe dugotrajne regionalne probleme. Zemlje članice NATO-a imaju, također, koristi i od koordiniranog nastupa na drugim međunarodnim forumima. Redovni, uobičajeni međusobni kontakti i konsultacije između vlada doprinose uticaju i ulozi svake od država članica u ukupnim međunarodnim odnosima. Ti kontakti su zemljama članicama od koristi u vremenima kada se suočavaju sa poteškoćama i nesporazumima, jer im omogućavaju da djeluju na osnovama zajedničkog razumjevanja i poštovanja, što im, opet, pomaže da zajedničkim odlukama nađu rješenja prihvatljiva za sve.

Dodatak

SJEVEROATLANTSKI UGOVOR

Washington DC, 4. aprila 1949.

Potpisnice ovog sporazuma ponovo potvrđuju svoje uvjerenje u namjere i načela Povelje Ujedinjenih naroda i svoju želju da žive u miru sa svim ljudima i svim vladama. One su odlučne da čuvaju slobodu, zajedničko naslijeđe i civilizaciju svojih naroda, zasnovanih na načelima demokracije, individualnih sloboda i prava.

One žele poticati stabilnost i blagostanje na sjeveroatlantskom području. One su odlučne da ujedine svoje napore za zajedničku obranu i održavanje mira i sigurnosti. Stoga se one slažu s ovim sjeveroatlanskim sporazumom.

Član 1

Potpisnice se obavezuju, kako je navedeno u Povelji Ujedinjenih naroda, da će riješiti bilo kakve međunarodne nesuglasice u koje bi mogle biti uključene, mirnim putem i na takav način da se ne ugrožava međunarodni mir, sigurnost i pravda, i da će se u svojim međunarodnim odnosima suzdržati od prijetnje silom ili upotrebe sile na bilo koji način koji nije u skladu s namjerama Ujedinjenih naroda.

Član 2

Potpisnice će doprinositi dalnjem razvoju mirnih i prijateljskih međunarodnih odnosa jačajući svoje otvorene institucije, promovirajući bolje razumijevanje načela na kojima su zasnovane te institucije, i promovirajući stabilnosti i blagostanje. Težit će uklanjanju sukoba u svojim međunarodnim ekonomskim odnosima i podupirat će međusobnu ekonomsku suradnju.

Član 3

Kako bi što efikasnije realizirale ciljeve ovog Sporazuma, potpisnice će odvojeno ili zajedno, stalnom međusobnom pomoći i samopomoći, održavati i razvijati svoje individualne i zajedničke sposobnosti da se odupru oružanom napadu.

Član 4

Potpisnice će se konsultirati kada god, prema mišljenju bilo koje od njih, bude ugrožen teritorijalni integritet, politička nezavisnost ili sigurnost bilo koje zemlje potpisnice.

Član 5

Potpisnice smatraju da se oružani napad na jednu ili više njih, u Europi ili Sjevernoj Americi, treba smatrati napadom na sve njih i zato se slažu da će u slu-

čaju takvog oružanog napada svaka od njih, pozivajući se na pravo individualne ili zajedničke samoodbrane iz člana 51 Povelje Ujedinjenih Naroda, pomoći potpisnici ili potpisnicama koje su napadnute, poduzimajući odmah, same i u skladu s drugim potpisnicama, korake koji se smatraju potrebnima, uključujući upotrebu oružane sile, da bi povratile i održale sigurnost Sjeveroatlantskog područja. Svaki takav oružani napad i mjere poduzete kao rezultat tog napada moraju se odmah prijaviti Vijeću sigurnosti. Takve mjere moraju se zaustaviti kada Vijeće sigurnosti poduzme mjere potrebne za ponovnu uspostavu i održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.

Član 6

U svrhu članka 5, oružani napad na jednu ili više potpisnica smatra se da uključuje oružani napad:

- na teritorij bilo koje potpisnice u Europi ili Sjevernoj Americi, na Francuske departmane u Alžiru, na teritorij Turske ili na otoke pod jurisdikcijom bilo koje od potpisnica u Sjeveroatlantskom području sjeverno od Rakove obratnice;
- na snage, plovne objekte ili letjelice bilo koje potpisnice, kada se oni nalaze na ili iznad tog teritorija, ili bilo kojeg područja u Europi u kojem su okupacijske snage bilo koje od potpisnica bile stacionirane na dan kada je ugovor stupio na snagu, ili na Mediteranu, ili Sjeveroatlantskom području sjeverno od Rakove obratnice.

Član 7

Sporazum nikako ne utiče, i ne treba ga tako tumačiti, na prava i obaveze potpisnica Povelje koje su članice Ujedinjenih naroda, ili na primarnu odgovornost Vijeća sigurnosti za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.

Član 8

Svaka potpisnica izjavljuje da niti jedan od međunarodnih ugovora koji su sada na snazi između nje i bilo koje druge potpisnice, ili neke treće države, nije u protivrječnosti s odredbama ovog Sporazuma, i da se obavezuje da neće ulaziti u međunarodne sporazume koji su u protivrječju s ovim Sporazumom.

Član 9

Ovim potpisnice osnivaju Vijeće u kojem svaka od njih mora biti zastupljena kako bi mogla razmatrati pitanja koja se tiču provedbe ovog Sporazuma. Vijeće mora biti organizirano tako da se u svakom trenutku može brzo sastati. Vijeće treba osnovati pomoćna tijela koja će biti potrebna; to se posebno odnosi na hitnu uspostavu odbora za odbranu koji će preporučiti mjere za provedbu člana 3 i 5.

Član 10

Potpisnice mogu, jednoglasnom odlukom, pozvati bilo koju drugu europsku državu koja je u mogućnosti promovirati načela Sporazuma i pridonositi sigurnosti Sjeveroatlantskog područja da pristupi Sporazumu. Svaka pozvana država može postati potpisnica Ugovora prilažeći kandidaturu pristupanja vlasti SAD-a. Vlada SAD-a obavijestit će svaku od potpisnica o svakoj priloženoj kandidaturi.

Član 11

Ovaj Sporazum treba biti ratificiran i njegove odredbe trebaju biti provedene u skladu s ustavnim procedurama zemalja potpisnica. Kandidatura pristupanja treba biti priložena čim prije vlasti SAD-a koja će obavijestiti ostale potpisnice o svakoj priloženoj kandidaturi. Sporazum treba stupiti na snagu među državama koje su ga potvrdile čim većina potpisnica, uključujući Belgiju, Kanadu, Francusku, Luksemburg, Nizozemsku, Ujedinjeno Kraljevstvo i SAD, preda ratifikaciju, a Sporazum postaje važećim na dan predaje ratifikacije .

Član 12

Nakon što je sporazum na snazi 10 godina ili u bilo koje doba poslije, strane će, ako bilo koja od njih tako zahtijeva, razmotriti i preispitati ciljeve Sporazuma, uzimajući u obzir faktore utiču na mir i sigurnost u Sjeveroatlantskom području, uključujući razvoj općih kao i regionalnih sporazuma o održavanju međunarodnog mira i sigurnosti prema Povelji Ujedinjenih naroda.

Član 13

Nakon što je Sporazum na snazi 20 godina, svaka strana može istupiti godinu dana nakon što je predala izjavu o istupanju vlasti SAD-a, koja će obavijestiti vlade drugih potpisnica o predaji svake takve izjave.

Član 14

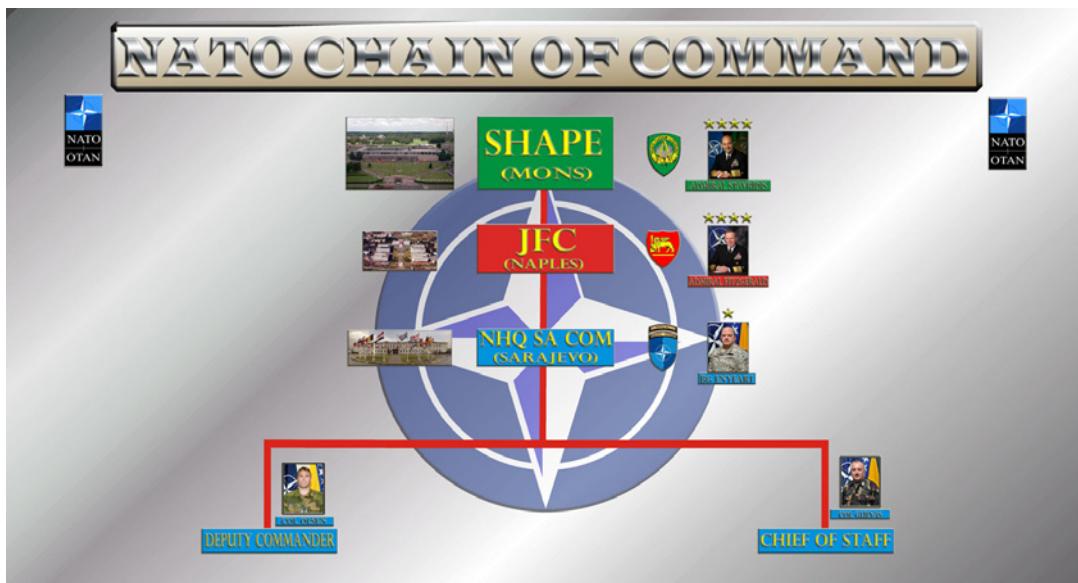
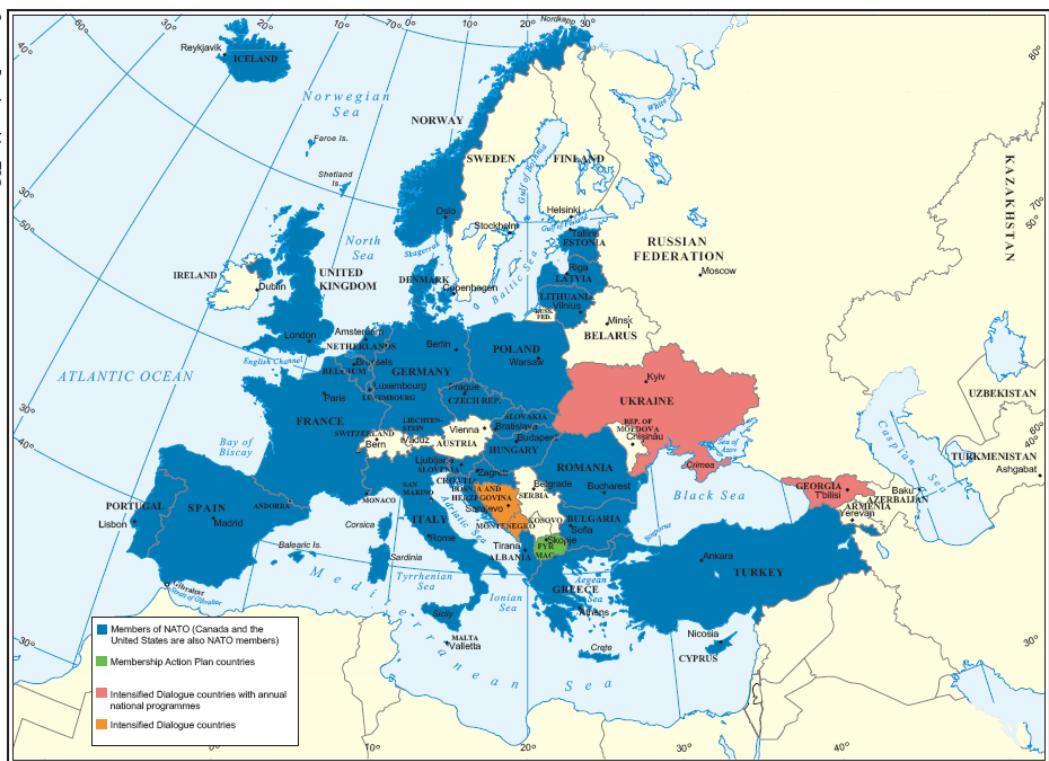
Ovaj Sporazum, čiji su engleski i francuski tekst autentični, bit će pohranjen u arhivi SAD-a. Propisno ovjerene kopije ta će vlada prenijeti vladama drugih potpisnica.

Bibliografija

- “Discover NATO”, izdavač NATO Public Diplomay Division, Brisel, 2010
- “Together for Security”, izdavač NATO Public Diplomay Division, Brisel, 2009
- “NATO priručnik”, izdanje na hrvatskom jeziku, Brisel, 2006. godine
- „Security through Partnership“ izdavač NATO Public Diplomay Division, Brisel, 2005,
- „Bringing peace and stability to the Balkans“, izdavač NATO Public Diplomay Division, Brisel, 2010
- „NATO in the 21st Century“, izdavač NATO Public Diplomay Division, Brisel, 2004
- <http://en.wikipedia.org/wiki/NATO>
- www.nato.int

Source: Produced by TSO

Udruženje građana Atlantska inicijativa iz Sarajeva je nevladina i neprofitna organizacija za promicanje euroatlantske ideje u Bosni i Hercegovini i podršku naporima za integraciju BiH u Sjeveroatlantski savez (NATO) i Europsku uniju.

Cilj Atlantske inicijative je svojim aktivnostima doprinijeti stvaranju društva znanja u BiH koje će omogućiti građanima da ključne odluke o svojoj i budućnosti zemlje donose na temelju informiranog mišljenja i činjenica, a ne na temelju predrasuda, jednostranih interpretacija, propagandističkih, ideoloških ili dogmatskih postavki.

Osnivači i članovi Atlantske inicijative su članovi akademске zajednice – profesori i studenti više fakulteta Univerziteta u Sarajevu, kao i građani koji svojim znanjima i različitim aktivnostima žele objasniti važnost euroatlantske integracije BiH, te dubinu i značaj političkih, ekonomskih, sigurnosnih i društvenih promjena koje će ta integracija donijeti.

Časopis „Demokracija i sigurnost u Jugoistočnoj Evropi“ jedan je od naših projekata, a više informacija o našim aktivnostima možete doznati na web portalu

www.atlantskainicijativa.org